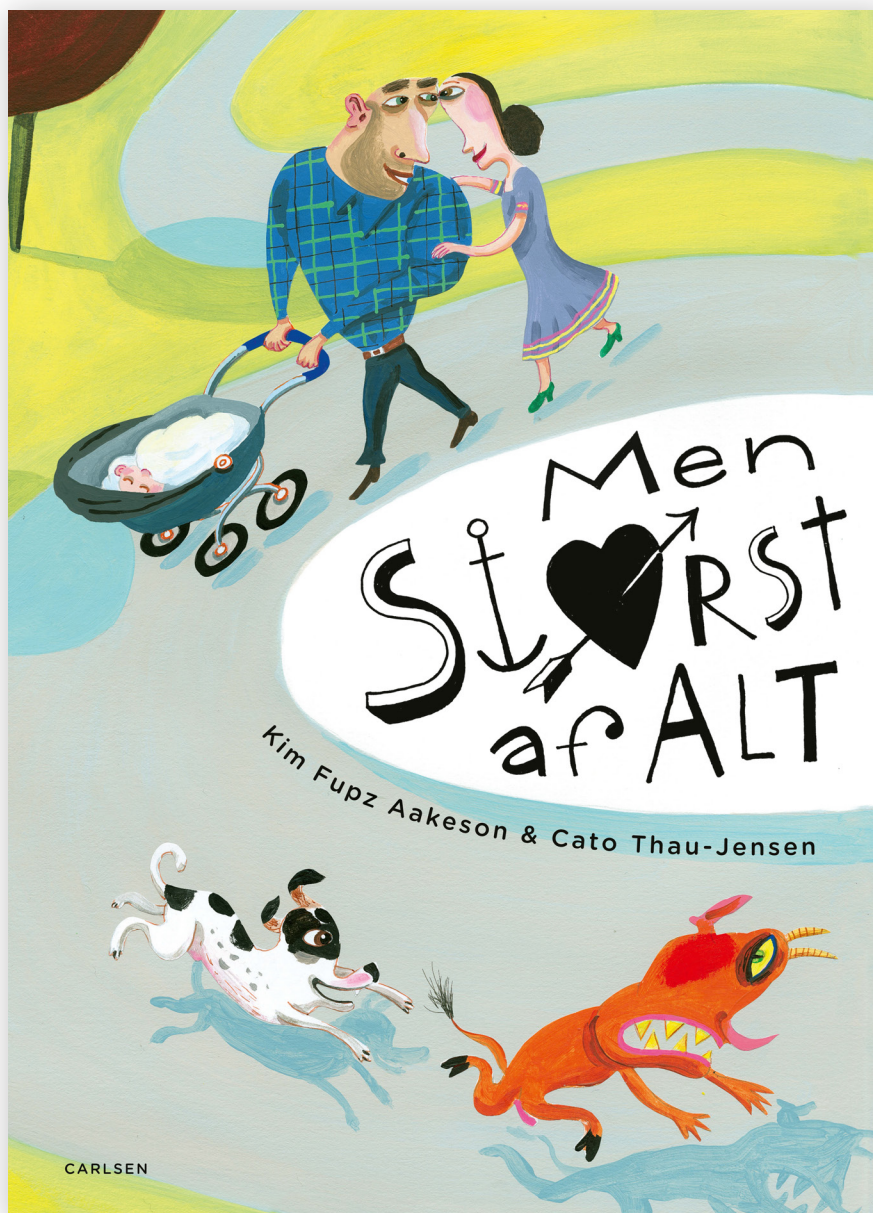

Lærervejledning til *Men størst af alt*

Et undervisningsforløb af
Trine May

CARLSEN Ekstra

Ned i litteraturen: Men størst af alt ...// Lærervejledning af Trine May // © 2020 Trine May og Forlaget Carlsen // carlsenekstra.dk
Print og kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen.

Kim Fupz Aakesons og Cato Thau-Jensens billedbog *Men størst af alt* er et eksempel på det, man de senere år har betegnet *alle-aldre-litteratur*, idet den har en umiddelbar appel til alle aldersgrupper; fra børnehavebørn, der vil fryde sig over karakterernes komiske replikker og billedernes skægge detaljer – til voksne, der, udover at nyde værkets pudsige finesser i både verbal- og billedsprog, for alvor kan få sat eget liv og værdisæt i perspektiv.

Derfor kan billedbogen også indgå i danskundervisningen på samtlige klassetrin, evt. i tværfaglige forløb med kristendom og billedkunst, og den rummer utallige muligheder for drøftelser og aktiviteter på mange niveauer.

Velkendt univers og tematik

Kim Fupz Aakeson har en imponerende billedbogsproduktion bag sig, der favner meget vidt, og i flere værker er det Cato Thau-Jensen, der har stået for billedsiden, så de herrer er efterhånden et veletableret makkerpar i den danske børnelitteratur.

Men størst af alt indplacerer sig i den del i Fupz' billedbogsproduktion, der har bibelske referencer. I adskillige værker har han personificeret Gud og Fanden/Djævlen. Som eksempler kan nævnes *Det satans ukrudt* og *Arme Djævel*. I andre billedbøger kan man finde mere eller mindre eksplicite referencer til Biblen; indimellem som direkte gendigtninger af bibelske tekster, som fx billedromanen *Abraham og Isak ... og hvad der videre skete* og billedbogsserien *Fupz'ke lignelser*. Andre gange er referencerne mere subtile.

Tematisk har han kredset om det gode og det onde i flere billedværker, som fx *Babyen der ikke ville ud*. Hver gang sættes tilværelsens lyse og mørke sider i spil, hver gang overvinder kærligheden det hele, og hver gang fortælles der med både sprogligt overskud, humor og stærk patos. *Men størst af alt* er således helt og aldeles Fupz Classic.

Titlen *Men størst af alt* refererer til en af Biblens mest kendte tekster, *Højsangen*, der netop slutter med ordene "Men størst af alt er kærligheden", og bogen som helhed tematiserer det gode og det onde med reference til Syndefaldet. I bagsideteksten bliver vi da også lovet, at bogen er en *skabelsesberetning*.

To forløb – samme struktur

Da billedbogen målgruppemæssigt favner så vidt, er der her udarbejdet hele to forløb: ét til 1.-4. klasse og ét til 5.-9. klasse. Det er begge ret brede målgrupper, men da de fleste af forløbenes spørgsmål og aktiviteter er for-

holdsvis åbne, kan de tilgås på flere niveauer, og naturligvis kan der sorteres i dem, ligesom der kan skrues op og ned på de didaktiske knapper og forventninger til eleverne i begge forløb.

Begge forløb har samme struktur. Der arbejdes overordnet ud fra den velkendte tre-delning *Før du læser*, *Mens du læser* og *Efter du har læst*, og det er der en grund til:

1. Før du læser

At forudsige en teksts handling og evt. stemning og tematik er ikke bare en gætteleg for sjov, men en vigtig strategi, der kan støtte eleven i sin forståelse af teksten, og derfor er det værd at bruge tid på, inden en bog læses.

I begge forløb formulerer eleverne deres forventninger til billedbogens handling og tematik på baggrund af titel, for- og bagside og deres eventuelle kendskab til Kim Fupz Aakeson som forfatter: De skal associere på titlen, orientere sig i omslagsbillede og bagsidetekst, aktivere deres forhåndsviden om Kim Fupz Aakeson, og på den baggrund spore sig ind på, hvad der venter dem i fortællingen.

I forløbet til 5.-9. klasse noterer eleverne deres forudsigelser i et struktureret mindmap, som kan give den enkelte elev overblik inden læsningen. I 1.-4.klasse foregår forudsigelserne mundtligt. I 2.-4. klasse kan du, som underviser, evt. skitsere elevernes forslag i et mindmap på tavlen.

Mens eleverne oplever fortællingen, vil de løbende få be- eller afkræftet deres forudsigelser, og efter endt læsning sætter de deres forventninger op mod værkets faktiske handlingsforløb og tematik.

Her følger nogle analytiske overvejelser, der kan tjene som inspiration i forbindelsen med arbejdet med forudsigelser:

Bogens omslag

Forsidebilledet viser en tydelig dobbelthed: Over titlen, som er centreret midt på siden, er runde, organiske former og behagelige farver, og vi ser en lykkelig nybagt familie. Der udstråler en ro og kærlighed mellem de tre familiemedlemmer; de voksne kigger hinanden i øjnene, og kvinden kan ikke holde hænderne væk fra sin mand. Hun er feminin i kjole, har langt hår og røde kinder; han udviser maskulinitet med sine brede skuldre i ternet skjorte og fuldskæg, og det er ham, der lykkeligt skubber deres fælles barnevogn fremad.

Under titlen ses en situation, der står i stærk kontrast til ovenstående: et nøgent, orange/pink, væsen med hale, horn i panden og spidse hugtænder

løber skrigende væk. Væsenet jages febrilsk af en hund, og dets skygge forstærker det uhyggelige, paniske og skingre udtryk.

Trods de stærke kontraster går alle nævnte karakterer på den samme snøede vej, hvilket kan signalere, at vi alle møder både det gode og det onde på vores vej gennem livet.

Bogens titel toner således rent fysisk frem mellem det gode og det onde og fremstår i et naivistisk udtryk, hvor store og små bogstaver er blandet lidt tilfældigt, men hvor t'et og ø'et i ordet 'størst' udgøres af et anker og et hjerte med pil; symboler, som kan associeres til tro, håb og kærlighed. Korset mangler, men kan anes i ankeret. Tro, håb og kærlighed kendes som de tre teologiske dyder fra *Højsangen* i Biblen (Paulus' 1. Korintherbrev, kap. 13), der netop slutter med ordene: "Så bliver da tro, håb, kærlighed, disse tre. Men størst af dem er kærligheden."

I bagsideteksten bliver vi bekræftet i forsidens dikotomi, og bogen betegnes her en *skabelsesberetning* om alt det gode – og om alt det knap så gode.

Således forbindes utallige modaliteter som skrift, billede, farver og symboler elegant med hinanden og med ikke så få referencer allerede på bogens omslag. Her venter os med andre ord et multimodalt udtryk med masser af danskfagligt stof for elever lige fra 1. til 9. klasse.

2. Mens du læser

I begge forløb lægges der op til, at værket læses to gange, og i begge forløb er det dig, som underviser, der læser op for eleverne første gang, mens de følger med. Selv i udskoling vil det analytiske arbejde blive mere kvalificeret (og mere demokratisk), hvis alle elever har fået samme oplevelse af fortællingen, og under oplæsningen skal der gives tid til, at eleverne kan dvæle ved billederne, inden der bladres.

I forløbet til 1.-4. klasse er det læreren, der står for begge oplæsninger; første gang foregår det uden afbrydelser, anden gang med ophold ved hvert opslag, hvor klassen drøfter forskellige spørgsmål. Spørgsmålene kan med fordel drøftes i makkerpar, for efterfølgende at blive samlet op i klassen. I så fald kan du som lærer læse et spørgsmål op ad gangen og afsætte et kort tidsrum til drøftelserne. Måske bare et halvt minut. Det er altid godt at lade elever vende spørgsmål i makkerpar, inden de tages i plenum, da alle elever så kommer til orde, og alle har fået ideer, de kan bidrage med i klassesamtalen. Og i makkersamtalen har de 'øvet' sig i at få sat ord på deres tanker.

I 5.-9. klassesforløbet foregår den anden oplæsning i læsegrupper, hvor eleverne arbejder med udtryksfuld oplæsning, hvilket verbalteksten i høj grad lægger op til. Her drøfter de undervejs de enkelte opslags indhold. Det er dig, som underviser, der sammensætter grupperne, og det foreslås, at eleverne fordeles, så grupperne er fagligt heterogene.

Her følger nogle analytiske overvejelser til hvert opslag:

1. opslag

Vi befinder os i Helvede hos djævlene, hvor der er varmt, men hvor stemningen er kold. Vi er i et goldt landskab bestående af store grå sten. Her er ingen bevoksning overhovedet. I baggrunden ses noget, der ligner fabrikker, og der kommer ikke bare røg, men ild op ad skorstenene. Baggrunden/himlen er ildrød. Djævlene er kendetegnet ved kæmpestore munde med sylespise tænder, haler og horn i panden og ligner således det væsen, vi så på forsiden. Vi må formode, at Fanden er den hatteklædte, der figurerer i nederste højre hjørne. Udover hat er han udstyret med røde ører, hvilket plejer at være en metafor for at være flov.

2. opslag

Billedet her står i stærk kontrast til det foregående: Baggrunden er hvid og ren, og der stråler lys ud fra ham, vi må formode er Gud, så hans hoved ligner en sol. De mange fugle i forskellige arter og farver, der udgår fra hans megafon og flyver frit, kan signalere frihed og mangfoldighed. Som Gud står ved bjergets fod i hvid natskjorte, ligner han venligheden selv, og kameluldstøflerne, som hans bare fødder er stukket ned i, signalerer bedstefar, trykthed og hjemlig hygge.

3. opslag

Her viser billedet et cirkus med optrædende artister, uden dog at verbalteksten nævner noget om cirkus. Et sådant kontrapunkt vil altid være interessant at drøfte med eleverne, uanset klassetrin. Verbalteksten fortæller, hvilke gode evner, mennesket har (*kunne lave ild og hjul, dyrke jorden, jage, hoppe, svømme, tænke nye tanker*), og som illustration af menneskets dygtighed har Thau-Jensen altså valgt et cirkus. Måske fordi det netop er stedet, hvor artister viser sine meget forskellige færdigheder frem, og hvor publikum imponeres over deres talenter. På billedet jongleres der, der køres på ethjulet cykel, spys ild m.v., og at cirkusdirektøren har en potteplante, han vander, kan symbolisere menneskets evne til at få ting til at udvikle sig.

4. opslag

Her er vi tilbage i Helvede, der ikke er blevet mindre goldt, og hvor der nu også fyger omkring med ildkugler, og panikken er ved at brede sig.

5. opslag

Også her udvider billedet verbalteksten, idet denne ikke nævner jul, men blot at folk kunne være ensomme på de mærkeligste tidspunkter. Og selv om julen kaldes hjerternes fest, er det ofte her folk bliver allermest stressede og også kan føle sig ensomme. Således både underbygger og udbygger billedet verbalteksten, og skiltene i butiksvinduerne forstærker tristessen med ord som *LUK*, *OPHØR*, *SPIES rejs og vær trist*. Ingen personer har kontakt med hinanden, og alle er nedtrykte. Selv babyen i barnevognen hænger helt bogstaveligt med hovedet.

6. opslag

Her understreges på samme tid ondskaben og humoren ved, at et par djævle stolt kan hæve pokalen som verdensmestre i ondskab 2019.

7. opslag

Også her suppleres verbalteksten med sjove detaljer i billedet, da støvsugeren er af mærket *Hell*, og dens **mundstykke** har spidse tænder, som djævlene. Og støvsugerens slange snor sig mellem Fandens oldemors ben, som slangen i Paradisets Have. I verbalteksten hentydes der ikke alene til menneskers uheldige adfærd med ordene “Lad dem tro ting der ikke er sande, lad dem sprede løgne”, men måske også, mere subtilt, til en verden præget af fake news. I det hele taget er verbalteksten spækket med mere eller mindre fordrejede talemåder og faste vendinger, der medvirker til at gøre det hele tragikomisk. “De ensomme kunne ikke se mulighederne for bar ensomhed” og “Få ondskabhederne til at blomstre” er eksempler.

8. opslag

Igen har vi et eksempel på, at billedet ikke blot illustrerer verbaltekstens indhold, men udvider den med symbolske lag. Her er vi hos menneskene, og vi ser vreden udfolde sig i en butikskø. Der er ikke meget at grine af blandt personerne i køen; det er der til gengæld hos læseren, idet verbalteksten fortæller, at Fanden og hans oldemor “havde en fest”, da de opfandt vreden, grådigheden, dovenskaben osv. I billedet forstærkes menneskenes vrede og surhed i form af citroner i hobetal og snesevis af dunke med lagereddike.

9. opslag

Her er vi hos Gud i Himlen, der har fået sig en velfortjent lur. Underdrivelser som “Det tager alligevel på kræfterne sådan at lave jord og mennesker” gør verbalteksten sjov. Også billedet, hvor Ærkeenglen er klædt i moderigtigt outfit og udstyret med regnbuefarvede vinger, er sjovt og signalerer mangfoldighed. Og sammen med en lille nuttet og velpolstret babyengel med hjerteformet mund, serveres der espresso og en snegl for Gud.

10. opslag

Igen er vi hos menneskene, men til forskel fra opslagene med julebilledet og butikskøen, udstråler billedet her overstrømmende kærlighed og god karma. Alle personer er skildret sympatisk, de krammer, kysser, holder om hinanden – både mænd og kvinder, voksne og børn, mænd og mænd, unge og gamle, selv hunden er kærlig og slikker på den lille baby. Altså er forholdet mellem verbaltekst og billede her symmetrisk.

11. opslag

Også her er der kærlighed i luften mellem en gravid kvinde, hendes mand og deres ufødte barn. De holder om hinanden på alle tænkelige måder. Begge holder de hånden på kvindens mave, og hun holder sin hånd på hans hjerte, selv hunden holder sine poter på ham, og der er gjort helt klart i babysengen til, at baby kan melde sin ankomst. Kærligheden blomstrer om kap med tapetet, og også her er verbalteksten underspillet humoristisk, idet Ærkeenglen om kærlighed siger: "Jeg tror, det bliver stort".

12. opslag

Her er vi på vejen, vi kender fra forsiden, men vi ser nu et større udsnit af den. Barnet er blevet født, og her er masser af kærlighed, her er kunst og kreativitet, men her er også skygger og en lille djævel. Vi undgår den ikke på livets snoede vej.

Med andre ord er der tale om en humoristisk billedbog, der veksler mellem et symmetrisk, et udvidende og et kontrapunktisk forhold mellem ord og billeder på de forskellige opslag. Humoren finder vi både i billederne og i verbalteksten, men samtidig har værket en alvorlig kant, idet den vækker til eftertanke om, hvordan vi vælger at leve vores liv og omgås hinanden.

3. Efter du har læst

Efter første oplæsning følger i begge forløb en række større aktiviteter, hvor fokus er på:

1.-4. klasse:

- Lister med det gode og det onde
- Replikker
- Symboler i billeder
- Talemåder
- Følelser
- Foldebog, der viser bogens kredsen om det gode og det onde – og elevens tanker om det gode og det onde i sin egen verden

5.-9. klasse

- Udtryksfuld oplæsning og opklaring af spørgsmål
- Bogens ord
- Bogens billeder
- Samspil mellem ord og billeder
- Himmel og Helvede – og det midt imellem
- Tema og intertekstualitet: *Højsangen* og *Skabelsesberetningen*
- Tema og intertekstualitet: *De syv dødssynder*

Og den sidste aktivitet retter sig nok mere mod 7.-9. end 5.-6. Gør evt. sådan, at 5.-6. laver aktiviteten *Mellem Himmel og Helvede* og undlader *De syv dødssynder* – og omvendt.

God fornøjelse med forløbet!

Trine May